

2-LIV FLYKTER FRA HONNINGSVÅG TIL REPVÅG.

1.Det blir utrygt å bo i Honningsvåg. Russiske fly bomber kaia.

Det er midt i juli 1942 og Liv har nettopp fylt 6 år. Hun står utenfor huset sitt i Honningsvåg og plutselig høres drønn på drønn nede fra kaia og svart røyk kommer veltende oppover og ut over fjorden.

Forvirringen er stor og så ser hun at mor kaster ut dyner fra andre etasje i huset og familien på seks legger på sprang. Det er mor og far, Liv på 6, Åse på 7, Ruth på 5 år og lille Egil på nesten 2 år. Det gjelder å komme seg bort fra Honningsvåg. Det haster.

Det skulle vise seg å være russiske fly som bombet havna i Honningsvåg denne julkvelden. I flere dager hadde det ligget en tysk konvoy på 28 transportfartøy og krigsskip og lektere med ammunisjon og dynamitt på havna i Honningsvåg. De lå ved Jægtvik-bruket og var lastet med over 200 tonn ammunisjon. 11 nordmenn og 19 tyskere ble drept pluss et ukjent antall russerfanger.

”Sprengningen var så sterk at rester av prammen ble funnet helt oppe ved Prestvannet.” (Kilde: Årbok for Nordkapp 1983.)

Fraktebåten ”Store Bill” fra Måløy- med et mannskap på fem, lå ved Robertson-kaia. De losset poteter. Alle omkom.

(Kilde: ”NORDKAPP- en fiskerikommune 1990”)

Jæktvik-bruket etter storbombinga i 1942.

2. Det er tryggere i Repvåg.

Morfar var fra Repvåg så de flykter dit. Repvåg er et mye mindre sted enn Honningsvåg og ligger litt godt gjemt inne i Porsangerfjorden. Det er hit familien på 6 drar.

”I Finnmark står det nå flere tyske soldater enn i noe annet fylke i Norge i forhold til befolkningen. I tillegg kommer et ukjent antall russerfanger som tyskerne brukte til hardt anleggsarbeid.”

Tyskerne rekvirerte det de trengte. Trengte de et hus så tok de det. De trengte huset der Morfar hadde vokst opp. Så da Livs familie kommer dit, er huset allerede bosatt av tyske offiserer.

Familien fra Honningsvåg får bo i nabohuset. Her skulle Liv bo side om side med tyske offiserer i over 2 år.

I Repvåg begynner Liv i første klasse.

På vinteren kommer det mye snø. Det styrter et tysk fly utenfor Repvåg. Alle omkommer og alle blir lagt på likstrå i Morfars hus. Huset som Morfar hadde vokst opp i- var nå fullt av både levende og døde tyske soldater.

3. Onkel Hans og søskenbarnet Arne blir torpedert.

Liv er 7 og et halvt år og går i første klasse på Repvåg skole. Det er en kald fredagskveld. Det er 30. januar 1943. Onkel Hans har vært kokk om bord i Lokalbåten "DS Ingøy" i flere år og nevøen Arne, Livs søskenbarn, er byssegutt. DS "Ingøy" har gått fra Hammerfest og er på vei nordover mot Honningsvåg. Utenfor Magerøya- i åpen sjø- blir "DS Ingøy" senket! Antageligvis torpedert. Det må ha vært et forferdelig kaos om bord for det viste seg at begge livbåtene var borte så alle som var om bord måtte hoppe på sjøen. 16 omkom og 6 ble reddet. Hans Eberg Hanssen og Arne Bergithon Nøstvold var blant de omkomne. Det var Livs onkel og søskenbarn. (Kilde: Minnehallen.no)

Krigen herjer i nord. Familier er i sorg.

4. I Repvåg er det trygt en stund.

I Repvåg har Liv flere onkler og tanter- så det er mange unger å leke med. De lager hus og løer av rekved og småstein nede i fjæra og de løper inn og ut av husene hos hverandre.

Repvåg har en spesielt god havn.

Det kom til og med dampbåter dit - og det var det Abel Bull som hadde framforhandlet 50 år tidligere. Hun hadde hatt god forretningsteft. Abel Bull var en dame! Med dampbåter ble det litt mer forutsigbar frakt av både folk og fisk.

Det største huset i Repvåg var et staselig stort og hvitt hus med brede trapper. Der bodde handelsmann og væreier Olaf "Basken" Christian Palin Bull. Han var til og med sønn av gamle kjøpmann Bull. Gamle kjøpmann Bull var sønn av den driftige Abel Bull som tidligere hadde flyttet handelen sin fra Repvåg til Honningsvåg og som hadde ivret for kai-utbygging slik at til og med dampbåter kunne legge til i lille Repvåg.

Abel Bull fikk navnet sitt etter at to vordende fedre- i et lystig lag- begge svor på at det ventende barnet de skulle få skulle hete Abel. Kameraten fikk en sønn. Bull fikk en datter. Men ord ble holdt. Jenta ble døpt Abel Kristine Bull.

Det blir sagt at Abel Bull var den første i Honningsvåg som fikk ringeklokke på døra.

Og telefonnummeret hennes skal ha vært 1.

De var vant med å hjelpe hverandre i Finnmark. Da Livs onkel, onkel Magnus blir enkemann med fem små barn, er det væreier Bull som tar seg av den yngste, lille Åshild. Hun ble født i 1942. Basken Bull og kona Unni var barnløse. Åshild fikk en god oppvekst hos Bulls.

5. Da Liv ble reddet av Gunnar Stålsett.

Ungene gjorde ting før også- ting de ikke fikk lov til. Blant annet å leke oppe i en robåt som bare lå der. Ved siden av en Pomorskute (En tidligere handelsskute mellom Russland og Norge) som hadde strandet i fjæra. Der var det virkelig ikke lov til å leke.

Tenk da å ramle på sjøen! Og det gjorde hun. Vannet var iskaldt og ikke kunne hun svømme heller. Men Liv hadde lue med dusk på toppen. Lua var godt knyttet under haka. Lekekamerat Gunnar Stålsett fikk tak i dusken på toppen og i den fikk han dratt henne opp av vannet.

Hvordan var det å komme hjem søkk våt og måtte forklare at du hadde lekt så nært vannet, Liv?

Allerede i 1939 ble kaffe og sukker rasjonert. Så kom det rasjonering på smør og margarinprodukter, melk og ost og til slutt poteter, i 1942.

Heretter var det praktisk talt ingen varer i fri handel lenger.

I 1942 forbød tyskerne offentlige samlinger og større samlinger i hjemmene. Det ble forbudt å ha bilde av Kongen på veggen og alle radioer ble inndratt.

Hovedkosten i Finnmark var fisk. Fisket var livsnerven. Men under krigen ble det nedgang i fisket. Nedgangen i fiskeriene fortsatte også etter 1942 på grunn av vanskeligheter med å skaffe drivstoff, redskaper mm. Og med fare for miner, ubåter og flyangrep. (Kilde: "NORDKAPP- en fiskerikommune 1990.")

6. Det er rasjonering!

Alle får rasjoneringskort!

Tyske soldater hadde sine egne stridsrasjoner som var mye større enn det vanlige nordmenn fikk. Tyske soldater skulle jo ikke sulte. De skulle være i kamp.

Noen ganger hendte det at tyske soldater synes så synd på norske unger og ga de både mat og sukkertøy.

Livs familie lagde kaffe sjøl. De tørr-ristet tyttebærlyng! Da den var tørr nok ble den malt. Norsk tyttebærlyngkaffe kan sies å være kortreist kaffe.

Og hvis man var så heldig som å få et rasjoneringskort på tobakk- kunne dette byttes mot mel.

Da gjaldt det å ikke røyke! Det gjorde ikke foreldrene til Liv derfor kunne det hende at de fikk litt ekstra mel eller sukker- en sjelden gang.

Livs foreldre solgte eller byttet merkene på sjokolade og sigaretter – for det var helt unødvendige varer. De byttet det mot mel. På den måten ble det litt mer brød på familien.

Da mor satte brøddeig i et trau til kaldheving på kvelden, stod alle barna rundt og så på. Mor knadde og knadde. Da deigen var ferdig knadd- risset hun inn et kors på toppen av deigen. Så strødde hun litt mer over og la et klede på toppen. Hun foldet hendene og hadde et øyeblikks stillhet for seg selv. Ungene stod storøyde og så på. Det var morgendagens brød det dreide seg om. Og brød var viktig. Det var det man ble mett av og Liv – husker dette som en liten høytidsstund.

Melet ble behandlet høytidelig for det skulle ikke gå noe mel til spille, derfor var det bare mor som hadde denne viktige oppgaven som å bake brød. For det var ikke alle som hadde nok mel til brød.

I Repvåg hadde de kanskje den maten de trengte. De hadde både fisk i havet og kuer på beite.

I Repvåg eide Basken Bull både Store og Lille Tamsøy rett utenfor Repvåg. Store Tamsøy er kjent for å ha ”mer muldebær enn i hele Finnmark til sammen”. Der ble det også plukket måsegg og edderdun av høy kvalitet. Så Repvåg var rik på ressurser. Men likevel trengte kuene litt variasjon i kosten. Det fikk nok den kua som spiste opp underbuksa til mor. Mor hadde hengt ut vasken sin til tørk og kunne bare se på at kua gumler i seg undebuksa hennes.